ECLI:LV:AT:2018:1123.C33464614.2.S

Lietas Nr. C33464614
SKC-313/2018
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
SPRIEDUMS
Rīgā 2018.gada 23.novembrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Edīte Vernuša,
tiesnese Anda Briede,
tiesnese Anita Čerņavska
izskatīja rakstveida procesā civillietu sakarā ar SIA „Edmar Group" un SIA „DD Road Latvija" kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas
2017. gada 1.februāra spriedumu SIA „Juridikum" prasībā pret SIA „DD Road Latvija" un SIA „Edmar Group" par līgumsoda un zaudējumu piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA „Juridikum" 2014.gada 31.oktobrī cēlusi prasību pret SIA „DD Road Latvija" un SIA „Edmar Group", kurā lūgusi piedzīt solidāri no abām atbildētājām zaudējumus
56 392,24 EUR un līgumsodu 56 292, 24 EUR, kā arī noteikt tiesības līdz sprieduma izpildei saņemt solidāri no abām atbildētājām likumiskos 6% gadā.
Prasības pieteikumā norādīti tālāk minētie argumenti.
[1.1] Starp SIA "MI-2" kā galveno būvuzņēmēju un piegādātāju apvienību, kas sastāv no SIA "DD Road Latvija" un SIA "Edmar Group" (turpmāk piegādātāju apvienība), /datums/tika noslēgts uzņēmuma līgums par labiekārtošanas darbu veikšanu saskaņā ar būvprojektu un tāmi.
Galvenā būvuzņēmēja un piegādātāju apvienība /datums/parakstīja vienošanos Nr.1 par grozījumiem līgumā, nosakot, ka līguma summa ir 102 340,78 Ls par labiekārtošanas darbu veikšanu objektā – /Nosaukums/ /adrese/.
[1.2] Galvenā būvuzņēmēja konstatēja, ka piegādātāju apvienība daļu būvdarbu ir veikusi nekvalitatīvi, bet daļu nav veikusi vispār. Piegādātāju apvienībai 2014.gada 15.jūnijā nosūtīta vēstule, kurā norādīts par neizpildītajiem uzdevumiem. Piegādātāju apvienība 2014.gada 5.augustā nosūtīja vienošanās Nr.2 projektu, kam nepiekrita galvenā būvuzņēmēja, tādēļ tā /datums/nosūtīja piegādātāju apvienībai vēstuli, norādot, ka darbu izpildes termiņš beidzās un darbi pilnā apjomā nav veikti. Galvenā būvuzņēmēja pati saviem spēkiem un piesaistot citus uzņēmējus iegādājās materiālus un veica būvdarbus, tāpēc
SIA "MI-2" ir tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību un līgumsoda samaksu.
Zaudējumus veido: 1) 756,25 EUR par mašīnu ar iekrāvēju melnzemes iestrādei;
2) 2657,77 EUR un 761,40 EUR par pašizgāzējiem melnzemes iestrādei; 3) 807,07 EUR par pašizgāzējiem darbam ar melnzemi un asfaltbetonu; 4) 1012,77 EUR par pašizgāzējiem melnzemes iestrādei; 5) 1920,27 EUR par pašizgāzējiem darbam ar asfaltbetonu;
6) 197,47 EUR, 215,39 EUR un 70,00 EUR par tehnikas „Bobcat" piesaisti melnzemes iestrādei; 7) 2250 EUR par melnzemes iestrādes veikšanu; 8) 1267,35 EUR par melnzemes iestrādi un asfaltbetona tīrīšanu; 9) 2547,78 EUR par materiālu – sīkšķembām;
10) 40 342,05 EUR par asfaltbetona virskārtas maiņu; 11) 1586,67 EUR par horizontālo apzīmējumu veikšanu.
[1.3] Līguma 6.2.1.punktā ir pielīgts līgumsods 0,25 % dienā no kopējās līgumcenas par būvdarbu izpildes termiņa neievērošanu. Līgumsoda apmērs samazināts līdz pamatparāda apmēram – 56 392,24 EUR.
[1.4] Starp galveno būvuzņēmēju un SIA „Juridikum" /datums/ir noslēgts saistību pirkuma līgums, cedējot prasījuma tiesības pret piegādātāju apvienību SIA „Juridikum". Par to piegādātāju apvienība informēta ar 2014.gada 15.augusta vēstuli.
Prasība pamatota ar Civillikuma 1., 1587. un 1779. pantu.

[2] Ar Rīgas rajona tiesas 2016.gada 18.aprīļa spriedumu prasība noraidīta.

[3] Izskatot lietu sakarā ar SIA „Juridikum" apelācijas sūdzību, Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2017. gada 1.februāra spriedumu prasību apmierinājusi daļēji.
No SIA „DD Road Latvija" un SIA "Edmar Group" SIA "Juridikum" labā solidāri piedzīti zaudējumi 56 392,24 EUR un tiesas izdevumi 2555,42 EUR, kopā 58 947,66 EUR.
SIA "Juridikum" atzītas tiesības saņemt no SIA "DD Road Latvija" un SIA "Edmar Group" likumiskos 6% gadā no pamatparāda 56 392,24 EUR līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai).
Valsts ienākumos no SIA "DD Road Latvija" un SIA "Edmar Group" piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, no katras 9,64 EUR. Prasība noraidīta daļā par līgumsoda piedziņu.
Spriedumā norādīti šādi motīvi.
[3.1] Būvdarbi atbildētājām bija jāveic līdz 2014.gada 25.maijam. Objektu /datums/apsekoja neatkarīgs SIA "Ceļu eksperts" eksperts, un konstatēja asfalta virskārtas neatbilstību kvalitātes prasībām. Prasītāja norāda, ka daļa darbu veikta nekvalitatīvi, citi nav veikti vispār, par ko piegādātāju

apvienība bija informēta 2014.gada 2.jūnijā. Minētajā datumā galvenais būvuzņēmējs paziņoja, ka atbildētājas nav izpildījušas savas līguma saistības un kavē asfalta virskārtas ieklāšanas darbu noteiktos termiņus, tāpēc saskaņā ar uzņēmuma līguma 3.2.4.apakšpunktu piesaistīja citu darbuzņēmēju asfalta virskārtas noņemšanai un ieklāšanai.

Atbildētājas atzina asfalta kārtas kvalitātes trūkumus, par ko tās informēja galveno būvuzņēmēju SIA „MI-2".

[3.2] Nevar piekrist pirmās instances tiesas secinājumam, ka nav radīti zaudējumi, jo kādam no darbu izpildītājiem tik un tā būtu jāmaksā - vai tie ir atbildētāji vai citi komersanti. Uzņēmuma līguma slēgšanas mērķis ir konkrēta darba rezultāta radīšana un nodošana pasūtītājam, un uzņēmējs uzņemas veikt darbu kā lietpratējs. Piegādātāju apvienība līgumā noteiktos darbus ir veikusi, bet galvenais būvuzņēmējs atzina, ka darbi veikti nekvalitatīvi. Pienākums izpildīt pasūtījumu saskaņā ar līgumu ietver arī likumā noteiktos pienākumus par kvalitāti. Atbildētājas līgumā norādīto rezultātu nav sasniegušas. Darbu defekti bija jānovērš būvdarbu izpildes termiņā, tāpēc galvenais būvuzņēmējs saskaņā ar uzņēmuma līguma 3.2.4.apakšpunktu bija tiesīgs piesaistīt citus darba veicējus.

Pienākumu atlīdzināt zaudējumus līguma nepienācīgas izpildes gadījumā noteic Civillikuma 2217.panta otrā daļa un Civillikuma 1779.pants. Tieši darbu neizpildes un nekvalitatīvas izpildes dēļ bija jāpieaicina citi darba veicēji. Lietas materiāli apstiprina, ka galvenais būvuzņēmējs SIA "MI-2" saviem spēkiem un piesaistot citus uzņēmējus, ir iegādājies materiālus un veicis darbus, kā rezultātā radās zaudējumi 56 392,24 EUR.

Zaudējumi piedzenami solidāri no abām atbildētājām saskaņā ar Civillikuma 2219.pantu, jo uzņēmuma līgumā veicamais darbs un tā nodošana ir nedalāms izpildījuma priekšmets.

[3.3] Nav pamata līgumsoda piedziņai, jo nav konstatējams darbu izpildes termiņa kavējums.

[4] Kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017. gada 1.februāra spriedumu iesniegusi SIA „Edmar Group", lūdzot to atcelt daļā par zaudējumu piedziņu.

SIA „DD Road Latvija" 2017.gada 28.martā pievienojusies SIA „Edmar Group iesniegtajai kasācijas sūdzībai.

Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[4.1] Nav ievērota uzņēmuma līgumā paredzētā kārtība defektu novēršanai, jo atbildētājām nav dota iespēja pašām izpildīt uzņēmuma līguma nosacījumus. Uzņēmuma līguma 3.2.4. punktā paredzēts, ka darbu veikšanu var nodot citiem darbu veicējiem, ja apakšuzņēmējs atsakās vai vilcina līguma darbības laikā un garantijas laikā radušos defektu vai nepilnību novēršanu vairāk par piecām kalendārajām dienām, bet atbildētājas nav atteikušās izlabot defektus.

[4.2] Zaudējumi nav radušies, jo par veiktajiem darbiem SIA „MI-2" bija pienākums veikt samaksu, vienalga – atbildētājām vai jebkuram citam apakšuzņēmējam. Samaksas neveikšanu atbildētājām par jau izdarītajiem darbiem prasītāja pārstāvis tiesā ir atzinis.

[4.3] Parāds ir radīts mākslīgi – cesijas rezultātā. SIA „MI-2" nav veikusi samaksu atbildētājām, kuras apmērs pārsniedz prasīto zaudējumu apmēru
(107 718,14 EUR – 58 947,66 EUR = 48 770,48 EUR). Pie šādiem apstākļiem prasītājas rīcība neatbilst Civillikuma 1.pantā nostiprinātajam labas ticības principam, jo atbildētājām ir tiesības saņemt atlīdzību par padarītajiem darbiem vai vismaz starpību starp defektu novēršanas izmaksām un gala norēķinu. Tiesības uz samaksu paredz Civillikuma 2225. un 2223. pants.

Apelācijas instances tiesa nav atspēkojusi pirmās instances tiesas secinājumu, ka lietā nav iegūti pierādījumi par samaksas veikšanu par padarītajiem darbiem, kas izslēdz zaudējumu pastāvēšanu, tā vietā vispārīgi norādīts uz Civillikuma normām, kas regulē zaudējumu piedziņu.

[5] Paskaidrojumos sakarā ar kasācijas sūdzību prasītāja norādījusi, ka sūdzība ir nepamatota.

Motīvu daļa

[6] Pārbaudījusi sprieduma likumību attiecībā uz personām, kas to pārsūdzējušas, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, Augstākā tiesa atzīst, ka Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017.gada 1.februāra spriedums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[7] Kasācijas sūdzība ir iesniegta par spriedumu daļā par zaudējumu piedziņu. Tātad apelācijas instances spriedums daļā, ar kuru noraidīta prasība par līgumsoda piedziņu, ir stājies likumīgā spēkā.

[8] Lietā nav strīda par to, ka starp SIA "MI-2"un piegādātāju apvienību ir noslēgts uzņēmuma līgums. Prasītāja uzskata, ka darbi veikti nekvalitatīvi vai nav veikti vispār. Minētā iemesla dēļ, lai izlabotu radušos defektus un pabeigtu darbus, SIA "MI-2" pieaicināja citus izpildītājus, kuriem par darbu ir samaksāts, kā rezultātā sabiedrībai ir radušies zaudējumi. Kā redzams no sprieduma, apelācijas instances tiesa ir akceptējusi šādu pozīciju.

[8.1] Civillikuma 2212.pants noteic, ka ar uzņēmuma līgumu viena puse uzņemas izpildīt otrai par zināmu atlīdzību ar saviem darba rīkiem un ierīcēm kādu pasūtījumu, izgatavot kādu lietu vai izvest galā kādu pasākumu. Savukārt Civillikuma 2217.panta otrā daļa, uz kuru atsaukusies apelācijas instances tiesa, noteic, ka ja pasūtījums paliek vai nu pavisam neizpildīts vai vismaz nepabeigts, vai ir izpildīts slikti vai citādi nekā pasūtītājs norādījis, vai nav ticis laikā gatavs, kā arī ja apstrādāšanai doto lietu pēc darba pabeigšanas neatdod, tad uzņēmējam jāatlīdzina pasūtītājam nodarītie zaudējumi.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 8.panta pirmajai daļai tiesa noskaidro lietas apstākļus, pārbaudot pierādījumus, kuri iegūti likumā noteiktajā kārtībā.

Apelācijas instances tiesa, ņemot vērā lietā konstatētos apstākļus, secinājusi, ka atbildētājas uzņēmuma līgumā norādīto rezultātu nav sasniegušas attiecībā uz asfaltbetona segumu ceļiem un laukumiem, kā arī apzaļumošanu. Tajā pašā laikā spriedumā tiek konstatēts, ka darbi veikti nekvalitatīvi attiecībā uz asfalta uzklāšanu un tāpēc galvenais būvuzņēmējs atbilstoši līguma 3.2.4.apakšpunktam piesaistīja citus uzņēmējus noteikto darbu veikšanai. Tādējādi SIA "MI-2" radās zaudējumi 56 392,24 EUR, kas veidojas no izmaksām piesaistītajiem uzņēmējiem.

Šādu secinājumu apelācijas instances tiesa izdarījusi, nedodot vērtējumu visiem apstākļiem, uz kuriem norāda atbildētājas, proti, atbildētājai nav par darbu samaksāts un atbildētājas atbilstoši uzņēmuma līguma noteikumiem piedāvāja izlabot radušos defektus, kam prasītāja nepiekrita. Turklāt, prasītāja norādīja, ka atbildētājas daļu darbu izpildījušas nekvalitatīvi, bet daļu vispār nav izpildījušas. Taču, kā jau iepriekš minēts, no sprieduma nav saprotams, vai zaudējumi tiek saistīti arī ar neizpildītiem darbiem, jo pamatā tiesa norāda uz defektu novēršanu asfalta segumā. Tiesa vispār nav skaidrojusi, vai defektu labošana prasīja papildu izmaksas, vai par konkrēto darbu tika samaksātas tādas summas, kādas bija paredzētas samaksāt par attiecīgo darbu atbildētājām, kam ir būtiska nozīme gan attiecībā uz zaudējumu nodarīšanu kopumā, gan arī uz zaudējuma apmēru.

[8.2] Zaudējumu atlīdzināšanas pienākumu paredz Civillikuma 1779. pants, uz kura pamata celta prasība. Tas noteic, ka katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis.

Augstākās tiesas judikatūrā un tiesību doktrīnā ir atzīti no Civillikuma 1779.panta izsecināmi priekšnoteikumi, kuriem pastāvot, iestājas zaudējumu atlīdzības pienākums, proti, kad vienlaicīgi pastāv tiesību aizskārēja neattaisnojama darbība, kas attiecīgos gadījumos ietver arī novērtējumu no vainojamības viedokļa, zaudējumu esamība un cēloniskais sakars starp zaudējumiem un neatļauto darbību. Zaudējumu esamība nav nodalāma no zaudējumu apmēra.

Līdz ar to tiesas pienākums, izskatot lietas par zaudējumu atlīdzināšanu, ir izvērtēt, vai pastāv visi iepriekšminētie priekšnoteikumi, jo, tikai pastāvot to kopumam, ir pamats uzskatīt, ka radies zaudējumu atlīdzināšanas pienākums.

Ne kasācijas sūdzībā, ne arī lietas izskatīšanas gaitā atbildētājas nav apstrīdējušas to, ka nav pilnībā izpildījušas no /datums/starp SIA „MI-2" kā galveno būvuzņēmēju un piegādātāju apvienību slēgtā uzņēmuma līguma par labiekārtošanas darbu veikšanu izrietošās saistības.

Tāpat nav šaubu, ka nepilnīgas saistību izpildes rezultātā SIA „MI-2" varēja rasties papildu izdevumi, piesaistot citus apakšuzņēmējus atbildētāju vietā, lai nodrošinātu darbu izpildi un labiekārtošanas darbu pabeigšanu atbilstošā kvalitātē.

Tomēr izdevumu rašanās pati par sevi nepierāda zaudējumu esamību Civillikuma 1770. un 1772. panta izpratnē.

[8.3] Saskaņā ar Civillikuma 1770. un 1772. pantu ar zaudējumu jāsaprot katrs mantiski novērtējams pametums. Jau cēlies zaudējums var būt vai nu cietušā tagadējās mantas samazinājums, vai arī viņa sagaidāmās peļņas atrāvums.

Prasība celta kā par tiešiem zaudējumiem tagadējās mantas samazinājumu līguma pārkāpuma rezultātā.

Kasācijas sūdzībā un tiesvedības gaitā atbildētājas iebildušas, ka zaudējumi nav nodarīti, jo nav mantas samazinājuma tā kā SIA „MI-2" atbildētājām nav samaksājusi, bet norēķinājusies tikai ar apakšuzņēmējiem, kuri piesaistīti labiekārtošanas darbu veikšanai atbildētāju vietā. Prasītāja minēto faktu lietas izskatīšanas gaitā nav noliegusi. Lietā arī nav iesniegti nekādi pierādījumi, kas apstiprinātu samaksas veikšanu atbildētājām, kas atbilstoši Civillikuma 1838. panta pirmajai daļai ir tā lietas dalībnieka pierādīšanas pienākums, kas apgalvo, ka samaksa izdarīta.

Tā kā nav strīda par to, ka SIA "MI-2" atbildētājām par darbiem, kas saistīti ar asfaltēšanu un apzaļumošanu, nav samaksājusi, tad no apelācijas instances tiesas sprieduma nav saprotams, uz kāda pamata radies sabiedrības mantas samazinājums, proti, zaudējumi.

Augstākā tiesa uzskata, ka apelācijas instances tiesa nav vērtējusi, vai visi izdevumi, ko prasītāja ir lūgusi piedzīt kā zaudējumus, patiesi ir uzskatāmi par zaudējumiem Civillikuma 1770. un 1772. panta izpratnē un vai konstatējami zaudējumu atlīdzināšanas priekšnoteikumi. Īpaši tas konkrētajā gadījumā attiecināms uz zaudējumu esamību kā vienu no šiem priekšnoteikumiem, jo apelācijas instances tiesas spriedumā nav vērtēts pēc būtības atbildētāju iebildums, ka zaudējumi nav konstatējami, jo līguma neizpildes rezultātā kreditora mantas stāvoklis nav pasliktinājies salīdzinoši ar to stāvokli, kāds būtu, ja līgums būtu izpildīts.

[9] Pirmās instances tiesa spriedumā atzina, ka atbildētāju nekvalitatīvo darbu dēļ SIA "MI-2" piesaistījusi citus komersantus, bet šīs rīcības dēļ sabiedrībai nav radušies zaudējumi, jo kādam no darbu izpildītājiem tik un tā būtu jāmaksā - vai tie ir atbildētāji vai citi komersanti. Minētajam pirmās instances tiesas spriedumā izteiktajam secinājumam jautājumā par zaudējumu piedziņu apelācijas instances tiesa nepiekrita.

Taču attiecībā gan uz vienu, gan otru secinājumu ir svarīgi skaidri konstatēt, vai trešajām personām par darbu tika samaksātas tādas pašas summas, kādas bija paredzētas maksāt atbildētājām par šo darbu izpildi, vai bija arī kādi papildu izdevumi defektu izlabošanai. Tiesai šie apstākļi ir jāpārbauda un motivēti jāatspoguļo spriedumā.

Tā kā tiesa nav izpildījusi Civilprocesa likuma 8.(apstākļu noskaidrošana civillietā), un 97.panta (pierādījumu novērtēšana) prasības, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, pārsūdzētais spriedums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[10] Spriedumu atceļot, SIA „Edmar Group" atbilstoši Civilprocesa likuma 458.panta otrajai daļai atmaksājama drošības nauda 300 EUR.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Augstākā tiesa

n o s p r i e d a

Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017. gada 1.februāra spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.
Atmaksāt SIA „Edmar Group" drošības naudu 300 EUR (trīs simti).
Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese E. Vernuša
Tiesnese A.Briede
Tiesnese A.Černavska